

INSTITUTUL DE ISTORIE “GEORGE BARIȚIU” AL ACADEMIEI ROMÂNE,
CLUJ-NAPOCA

*Politică, ideologie și educație în relațiile diplomatice româno-ungare
(1956-1965)*

- Rezumat -

Conducător doctorat

Cerc.șt. I dr. Lucian Năstasă – Kovács

Drd. Katalin Oanță (Prunel)

2014

Cuvinte cheie: relațiile româno-ungare, minoritatea maghiară, regim comunist, naționalism

Importanța relațiilor României cu Ungaria rezidă în mai mulți factori: vecinătatea imediată – cu incidență asupra asigurării securității și stabilității interne –, dar și o istorie comună presărată cu numeroase episoade conflictuale, care au lăsat răni cu greu curabile. Totodată, un factor important în relațiile româno-ungare îl constituie minoritatea maghiară de pe teritoriul României.

Cu toate că relațiile și cooperarea româno-ungare s-au dezvoltat fără precedent în ultima perioadă, atât bilateral, cât și în cadrul organismelor internaționale ale căror membre cele două state sunt, unele forțe politice din ambele țări continuă să evoce diferite evenimente din trecut care au potențial de inflamare. Pentru a lua o poziție corectă și obiectivă față de aceste acțiuni, se impune cunoașterea trecutului comun al celor două state vecine, inclusiv prin prisma surselor primare ce reflectă procesul de luare a deciziilor la nivel central. În această ecuație, documentele din arhivele diplomatice din București și Budapesta joacă, fără îndoială, un rol crucial.

După cum arată și în titlul lucrării, *Politică, ideologie și educație în relațiile diplomatice româno-ungare (1956-1965)*, în analiza raporturilor dintre cele două țări vecine m-am concentrat cu precădere asupra aspectelor politico – diplomatice.

De ce am ales spre cercetare perioada 1956-1965? Rațiunile sunt multiple. Perioada aflată în analiză s-a evidențiat printr-o mobilitate aparte în ceea ce privește evoluția războiului rece, ca și a raporturilor dintre URSS și statele satelite, a realităților politice, economice și sociale din cadrul blocului sovietic, precum și la nivelul statelor central și est-europene.¹ Anul 1956 a fost unul presărat cu multiple evenimente în diferite colțuri ale lumii: discursul lui Hrușciiov de la Congresul al XX-lea al PCUS, revoltele din Polonia și revoluția din Ungaria, ultima considerată ca fiind *primul război între țări socialiste*², criza Suezului, un rol important fiind jucat și de alegerile prezidențiale din SUA. Totodată, în perioada analizată au avut loc evoluții notabile în politica externă a României, mai ales raportat la URSS, față de care e interesant de văzut și cum s-a raportat Budapesta. În plus, cunoașterea manierei de raportare a liderilor comuniști de la București la etnicii maghiari din România și la conducerea politică de la Budapesta în ultima decadă a regimului Gheorghiu-Dej este esențială,

¹ V. Tamás Lönhárt, *Problema minorității maghiare și relațiile interstatale româno-maghiare în cadrul blocului sovietic (1945-1968)* postfață la volumul *Minorități etnoculturale. Mărturii documentare. Maghiarii din România (1956-1968)*, coord. Lucian Nastasă, Cluj-Napoca, Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală, 2003, p. 937.

² V. András Boros-Kazai, *Hungarian Revolution of 1956 in Encyclopedia of Eastern Europe. From the Congress of Vienna to the Fall of Communism*, ed. Richard Frucht, Northwest Missouri State University, New York and London, Garland Publishing, Inc., a member of the Taylor and Francis Group, 2000, p. 292.

date fiind măsurile adoptate în anii de la finele deceniului al șaselea și începutul deceniului al șaptelea al secolului trecut, pentru înțelegerea substratului unora dintre revendicările reprezentanților minorității maghiare din România exprimate în mod constant după anul 1989 și susținute de Ungaria, în calitate de stat-înrudit (*kin-State*), cum ar fi, de exemplu, reînființarea unei universități maghiare la noi în țară sau acordarea de autonomie minorității maghiare din zona secuiască.

Astfel, în perioada 1956-1965, regimul Gheorghiu-Dej a adoptat o serie de decizii precum unificarea universităților „Bolyai” cu „Babeș” (în 1959) și restructurarea Regiunii Autonome Maghiare (în 1960), lovituri extrem de grele (mai ales prima) administrate minorității maghiare din România, dar față de care Budapesta a rămas pasivă, în mare parte din cauză că ambele state se aflau în sfera de influență a URSS, având conduceri loiale Moscovei, și împărtășeau aceeași ideologie comunistă. Cum s-a ajuns însă la această situație, în condițiile în care animozitățile dintre cele două țări vecine, moștenite din perioada anterioară instaurării regimurilor comuniste, erau profunde? Care a fost dinamica relațiilor româno-ungare în anii de după revoluția din 1956 din Ungaria? Apartenența la același bloc ideologic cum a modificat percepția fiecăreia dintre conducerea celor două state față de cealaltă? Cum a fost posibil ca Budapesta să reacționeze atât de detașat în fața unor probleme atât de grave cu care conașionarii maghiari din țara vecină se confruntau? Sunt doar câteva dintre întrebările care au suscitât interesul față de cercetarea acestei perioade din relațiile celor două state vecine, România și Ungaria.

În încercarea de a găsi răspunsuri la întrebările menționate mai sus, precum și pentru a acoperi cât mai bine domeniile enunțate în titlu, am structurat lucrarea pe trei mari capitole. Primul dintre ele se concentrează pe relațiile politice dintre România și Ungaria, pe fiecare an în parte, începând cu 1956 și până la sfârșitul regimului Gheorghiu-Dej, în martie 1965.

Analiza realizată a vizat, la început, contextul internațional postbelic, cu accent pe influențele venite dinspre Moscova, precum și raportarea SUA la Europa de Est, dată fiind dominarea scenei internaționale de către cele două superputeri.

Analiza pe paliere în domeniul relațiilor internaționale³ impune, alături de nivelul internațional, pe cel național, adică politicile externe ale celor două state și contextul politic intern, precum și pe cel individual, al factorilor politici decidenți de la cel mai înalt nivel. Pentru o înțelegere mai clară a dinamicii procesului de decizie circumscris acțiunilor externe, am considerat

³ V. Barry Buzan, Richard Little, *Sistemele internaționale în istoria lumii. Reconfigurarea studiului relațiilor internaționale*, Polirom, 2009, p. 85.

utilă prezentarea principalelor prerogative ale instituțiilor de stat și de partid, dată fiind importanța acordată acestora, în politica externă. Legat de nivelul individual, fiind vorba de relațiile politico-diplomatice româno-ungare, alături de referirile la liderii din aparatul politic și de stat din România și Ungaria, a relațiilor acestora cu conducerea URSS, nu puteau lipsi cele privind miniștrii de externe ai celor două state și ambasadorii români și maghiari acreditați în acestea, dar nici reprezentanții minorității maghiare din România, inclusiv din mediul universitar. Biografia factorilor de decizie implicați în politica externă a celor două țări este relevantă mai ales în măsura în care permite surprinderea acelor elemente din care să rezulte eventuale afinități sau, din contră, disensiuni personale sau de altă natură, care au afectat procesul de luare a deciziilor relativ la relația româno-maghiară.

Linia roșie care călăuzește analiza relațiilor politico-diplomatice și educaționale este naționalismul. Astfel, am încercat să surprind gradul de suspiciune care se mai putea constata în atitudinea conducerii comuniste române față de partenerii din țara vecină Ungaria, dar și reciproc, în ciuda împărțirii aceleiași ideologii, urmele adânci în mentalul colectiv al celor două popoare lăsate moștenire de către regimurile precedente fiind foarte vizibile. Scurta incursiune în relațiile bilaterale româno-ungare de după primul război mondial se dorește să reliefeze exact acele puncte critice care au marcat cooperarea ulterioară dintre cele două țări vecine.

După cum arătam mai sus, importanța legăturilor cu vecinătatea crește și mai mult dacă într-una sau în mai multe din țările vecine trăiesc în minoritate persoane declarate a fi de aceeași naționalitate cu majoritatea cetățenilor statului respectiv, situație care se întâlnește mai ales în zonele în care statele-națiuni s-au format prin destrămarea unor imperii multinaționale. Astfel, dinamica relațiilor româno-ungare nu poate fi surprinsă corespunzător fără a ne opri asupra minorității maghiare din România.

Am dedicat un capitol întreg analizei politicii naționale a României și Ungariei, în care am încercat să includ într-un context cât mai clar măsurile luate de autoritățile comuniste în acest domeniu. În mod evident, cea mai mare parte a analizei am dedicat-o situației etnicilor maghiari de la noi din țară, însă m-am aplecat și asupra românilor din Ungaria, minoritate adesea ignorată în studiile elaborate pe tema relațiilor româno-ungare. În acest sens, am realizat o prezentare treptată, de la prevederile internaționale legate de statutul persoanelor aparținând minorităților naționale din epocă, la cadrul bilateral româno-ungar, legislația internă privind minoritățile naționale din cele două țări vecine, precum și maniera în care acestea s-au raportat la minoritățile lor înrudite.

Precum am scris mai sus, una dintre întrebările care au suscitât interesul pentru a întreprinde cercetarea în arhivele diplomatice române și maghiare a vizat reacția conducerii de la Budapesta față de desființarea universității maghiare din Cluj. Pentru a înțelegem resorturile problemei, ultimul capitol al lucrării tratează domeniul educațional. Am trecut în revistă relațiile educaționale dintre România și Ungaria, cu accent pe cadrul juridic bilateral, dar și formele concrete de cooperare, inclusiv la nivel academic. Am abordat și problema manualelor școlare, iar în partea finală am analizat măsura creării Universității „Babeș-Bolyai”, mai ales reacțiile pe care partea ungară le-a avut față de aceasta.

În ceea ce privește sursele documentare, lucrarea de față am elaborat-o punând, mai ales, accent pe sursele primare din arhivele diplomatice ale României și Ungariei. Obiectivul urmărit în cercetarea arhivistică a vizat surprinderea temelor principale de discuție, a problemelor care au grevat relația bilaterală româno-ungară, maniera în care s-au perceput conducerile celor două state vecine și ce măsuri au adoptat pentru a îmbunătăți cooperarea dintre ele, bineînțeles în contextul istoric în care s-au regăsit, cu implicarea limitelor aferente statutului de sateliți ai URSS. Din ecuație nu avea cum să lipsească minoritatea maghiară din România, asupra căreia s-au aplecat mulți cercetători maghiari și români deopotrivă. Am încercat să surprind eventuale aspecte, detalii din care să rezulte o imagine mai clară asupra ponderii acestei problematice în discuțiile la nivel înalt politico-diplomatice între București și Budapesta. Noutatea lucrării constă în utilizarea surselor din Arhivele MAE român, declassificate recent (H.G. nr. 1201 din 4 decembrie 2012⁴), ceea ce a făcut posibilă surprinderea mai temeinică a relației bilaterale româno-ungare, inclusiv prin ochii diplomaților români acreditați la Budapesta. Disponibilitatea materialelor din Arhiva MAE român permite întregirea surselor primare disponibile în România și Ungaria și conturarea, astfel, a unei imagini și mai clare asupra diferitelor acțiuni întreprinse de regimurile din cele două țări în perioada 1956-1965, dar mai ales reacțiile la acestea.

De interes major în cercetare s-au dovedit a fi diferitele sinteze realizate de ambasadele celor două state despre situația internă și externă din țara vecină, cu referire la relația bilaterală, mai ales la aspectele problematice. Studiarea în paralel a surselor din București și Budapesta a permis surprinderea pozițiilor celor două conducători comuniste asupra punctelor critice care grevau relațiile dintre Republica Populară România (RPR) și Republica Populară Ungară (RPU). În plus, am utilizat telegramele cifrate transmise de oficiile diplomatice român și ungar din capitalele celor două țări pe subiecte sensibile sau care se impuneau a fi comunicate cu celeritate, dată fiind importanța lor în

⁴ H.G. nr. 1201/04.12.2012 a fost publicat în Monitorul Oficial al României nr. 851 din 17 decembrie 2012.

procesul de luare a deciziilor, mai ales în situațiile de criză precum cea din timpul revoluției din 1956. Informații deosebit de interesante am obținut prin analizarea dosarelor speciale elaborate de MAE al RPR la vremea respectivă pe teme cu potențial problematic în cooperarea româno-maghiară. Totodată, nu mai puțin utile au fost rapoartele de activitate ale ambasadelor celor două state, ca și diferitele note de convorbire ale diplomaților cu omologii sau factori de decizie de la nivel central sau local, inclusiv cu reprezentanții ai minorității maghiare. În plus, dosarele de vizită au oferit cadrul de înțelegere a dinamicii contactelor la nivel înalt, prin diferitele materiale care au prezentat pozițiile părților în negocierea unor acorduri sau legate de probleme de interes comun sau nu.

În plus față de documentele primare din arhivele diplomatice române și maghiare, am utilizat în elaborarea lucrării materiale din Arhivele Naționale Române, precum și o serie de documente culese anterior de cercetători precum Lucian Nastasă-Kovács, Gábor Vincze sau Stefano Bottoni, concentrate mai ales pe situația minorității maghiare din România.

Complementar surselor primare, diferitele cărți și studii, elaborate mai ales în perioada recentă pe baza documentelor arhivistice din Moscova, Washington și Beijing, mi-au oferit posibilitatea plasării într-un context mai clar a evoluțiilor relațiilor româno-ungare, cu înțelegerea mai profundă a factorilor care au contribuit la conturarea unor politici, adoptarea diferitelor măsuri, inclusiv cu incidență asupra minorității maghiare din România. Dintre acestea, merită amintite cărțile elaborate de cercetători de la Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, precum Dan Cătănuș și Vasile Buga, dar și cartea lui Liviu Țârău, *Între Washington și Moscova. România 1945-1965*.

Principalele concluzii desprinse în urma cercetării, inclusiv a documentelor primare diplomatice, sunt:

- Chiar dacă ambele state vecine, România și Ungaria, erau parte a acelorași construcții regionale și împărtășeau aceeași ideologie, ele au evoluat diferit în perioada analizată în lucrare. Ulterior retragerii trupelor sovietice de pe teritoriul României, dar și în condițiile unui mediu intern controlat pe deplin de către regim, puterea centrală de la București și-a permis să promoveze într-o măsură mult mai mare o politică externă din ce în ce mai detașată de Moscova și să investească în creșterea vizibilității țării pe plan extern. Liderii comunisti români au reușit să utilizeze ferestrele de oportunitate oferite de dinamica puterii de la Kremlin, precum și de o serie de evenimente de pe scena internațională, cu mai multă măiestrie decât omologii maghiari.

- În timp ce eforturile liderilor de la Bucureşti erau concentrate mai ales spre câştigarea unui grad tot mai mare de autonomie în relaţia cu URSS, ceea ce a adus, fără îndoială, prestigiul României pe plan extern, Budapesta a rămas „cuminte” în raporturile cu sovieticii, orientându-şi atenţia tot mai mult asupra situaţiei populaţiei, devenind, prin măsurile luate de regimul kádărist începând cu anii 1960, în domeniul economic, dar şi legat de libertatea de exprimare, tratamentul acordat intelectualilor etc., „cea mai veselă baracă a lagărului socialist”.

- Dinamica dialogului bilateral româno-ungar la nivel înalt între anii 1956-1965 a fost una destul de moderată, fiind realizate trei vizite: două în RPU, de către delegaţii conduse de Gh. Gheorghiu-Dej, în noiembrie 1956, în condiţii excepţionale date de contextul postrevoluţionar din ţara vecină, respectiv în septembrie 1961, iar una în RPR, de o delegaţie condusă de János Kádár, în februarie 1958. Nici relaţiile personale dintre liderii comunişti din cele două ţări vecine nu s-au dovedit a fi un motor al cooperării bilaterale, neîncrederea fiind împărtăşită reciproc şi într-un grad ridicat.

- Dacă în perioada imediat următoare revoluţiei din octombrie-noiembrie 1956 a fost evidentă atitudinea servilă a oficialilor unguri în relaţie cu conducerea de la Bucureşti, obiectivul pe termen scurt al regimului kádărist fiind de a fi recunoscut pe plan extern, cu prioritate de către liderii lagărului socialist, în condiţiile în care susţinerea populară era extrem de redusă, tonul a început să se devină mai ferm pe măsură ce regimul de la Budapesta s-a consolidat intern şi extern. Cu toate acestea, partea ungară a continuat să manifeste precauţie în relaţia cu Bucureştiul, fără ca subiectul minorităţii maghiare să fie ridicat în mod oficial în discuţiile dintre autorităţile celor două ţări vecine în perioada aflată în analiză. Mai mult, diplomaţilor maghiari acreditaţi la Bucureşti le-au fost trasate instrucţiuni clare de către conducerea de la Budapesta în sensul manifestării unei prudenţe ridicate în relaţia cu autorităţile române, dar şi cu reprezentanţii minorităţii maghiare. În ciuda acestor măsuri, precum a reieşit din analiza documentelor transmise factorilor de decizie de la Budapesta de către Ambasada RPU la Bucureşti, contactele cu reprezentanţii maghiarilor din ţara noastră au continuat, inclusiv vizitele în teritoriu, astfel încât Budapesta a fost constant informată asupra evoluţiilor privind situaţia minorităţii înrudite.

- Combaterea naţionalismului a fost o temă predilectă a dialogului româno-ungar, în condiţiile în care majoritatea discuţiilor, indiferent pe ce temă, inclusiv din domeniul economic, atingeau măcar şi tangenţial acest subiect. S-a putut constata că deşi ideologic, cele două ţări vecine împărtăşeau aceleaşi principii, urmele lăsate de diversele episoade tensionate din perioada

anterioară erau adânc înrădăcinate în mentalul colectiv, aspect care a continuat să afecteze relația bilaterală româno-ungară.

- Ambele conduceri, română și ungară, au apelat la naționalism, deși în maniere și graduri diferite, pentru a-și atrage susținerea populației, chiar dacă în mod oficial continuau să respingă orice conexiune în acest sens. Dacă în cazul României această abordare era asumată la cel mai înalt nivel al conducerii țării, în cazul Ungariei, după cum am arătat mai sus, Kádár a manifestat reținere față de ea pe aproape toată perioadă cât s-a aflat la cârma țării. Aceasta nu a exclus, însă, ca unele alioane inferioare ale conducerii țării să se fi manifestat într-o manieră catalogată drept „naționalistă” de către autoritățile române. Tot aici trebuie amintit că, perfect conștient de importanța acordată de București tendințelor naționaliste din societatea maghiară, liderii din RPU au încercat să utilizeze cartea naționalistă și ca element de presiune asupra omologilor români în anumite negocieri bilaterale derulate în anii ulteriori revoluției din 1956, aspect vizibil mai ales în cazul negocierilor comerciale, unde partea ungară căuta să obțină materii prime în condiții avantajoase, fiind conștientă de avantajul de care România beneficia în acest sens.

- După cum a reieșit din analiza documentelor diplomatice românești și maghiare, a diferitelor informații transmise capitalelor de către ambasadele celor două țări vecine, dar și a celor care au immortalizat discuțiile purtate între diferitele delegații române și ungare în perioada 1957-1965, autoritățile române au tratat cu cea mai mare seriozitate problematica naționalismului și nu au pierdut nicio ocazie de a-și exprima insatisfacția față de insuficiențele măsuri adoptate, în opinia lor, de către partenerii din Ungaria în combaterea sa. Trebuie recunoscut, în același timp, că au existat și prilejuri, destul de numeroase, mai ales la nivelurile inferioare ale conducerii ungare, care au alimentat suspiciunile și neîncrederea părții române față de adevărata poziție promovată de Budapesta cu privire la problema frontierelor și a minorității maghiare. János Kádár, însă, conform amintirilor lui Gyula Horn, a refuzat să abordeze problema relațiilor româno-ungare și a minorității maghiare din România inclusiv în CC al PMSU, acceptând poziția părții române că maghiarii din România sunt cetățeni români, iar soluționarea problemelor acestora ține de treburile interne și intră în responsabilitatea respectivei țări.⁵ De altfel, lipsa de unitate în această problemă a conducerii de la Budapesta a fost notată de către diplomații români din cadrul Ambasadei RPR la Budapesta.

⁵ Cf. Lajos Izsák, *The Kádár Regime and its Collapse: 1956-1990 in Hungary: Governments and Politics. 1848-2000*, ed. Mária Ormos și Béla K. Király, Social Science Monographs, Boulder, Colorado, 2001, p. 377.

- În ceea ce privește poziția față de problematica minorității maghiare din țările vecine, în mod particular din România, conducerea de la Budapesta s-a dovedit a fi pasivă, atitudine exploatată de liderii români, precum am arătat în capitolele anterioare. Un rol important în aplicarea unei presiuni constante asupra factorilor de decizie maghiari de la nivel central în a urmări situația maghiarilor din afara țării le-a revenit intelectualilor, care, precum am arătat, au avut o marjă diferită de manevră comparativ cu cei din România. În același timp, prin invocarea acestei presiuni, inclusiv a celei venite de jos în sus, din partea societății, liderii de la Budapesta din eșaloanele secundare și ingerioare de conducere al țării au întretinut neîncrederea părții române în sinceritatea partenerilor de la Budapesta că pretențiile teritoriale sunt de domeniul trecutului. Înainte, însă, de a emite judecăți de valoare negative cu privire la regimul kádárist în perioada aflată în atenția acestei lucrări, trebuie reiterat faptul că acesta a dispus de o marjă îngustă de manevră pe plan internațional și a urmat unui regim, al lui Imre Nagy, catalogat naționalist. În plus, orice recunoaștere a intereselor naționale era identificată cu naționalismul.⁶

- Monitorizarea diferitelor manifestări ale naționalismului în Ungaria, la nivelul factorilor de decizie, al opiniei publice și în mass media, ce a constituit una dintre preocupările majore ale diplomaților români acreditați la Budapesta, a fost complementară acțiunilor realizate în mediul intern, de către serviciile însărcinate cu securitatea statului, în al căror vizer s-au aflat constant reprezentanții minorității maghiare din România, ca și diplomații Ambasadei RPU la București.

- În vederea asigurării stabilității regimului, liderii comunisti români au reușit să își implementeze planul de subordonare a tuturor structurilor societății, instituțiile de învățământ superior fiind, după cum am arătat în teză, printre cele mai atent supravegheate. Unificarea Universității „Bolyai” cu Universitatea „Babeș” din Cluj a fost o lovitură extrem de dură și cu efecte pe termen lung asupra educației în limba maternă și a formării elitelor maghiare în Transilvania, care a lăsat urme dificil de depășit inclusiv în zilele noastre, revendicările reprezentanților minorității maghiare din România de a avea o universitate maghiară fiind extrem de actuale.

⁶ *Ibidem*, p. 376.

Cuprins

1. Introducere	Error! Bookmark not defined.
Structura lucrării	Error! Bookmark not defined.
Metodologie și surse documentare.....	Error! Bookmark not defined.
2. Relațiile politice dintre România și Ungaria în perioada 1956-1965	Error! Bookmark not defined.
defined.	
2.1. Contextul internațional după dispariția lui Stalin	Error! Bookmark not defined.
2.2. Relațiile României cu Ungaria după 1919 și până la intrarea celor două state în sfera de influență a URSS.....	Error! Bookmark not defined.
2.3. Politica externă a României în anii 1956-1965.....	Error! Bookmark not defined.
2.4. Politica externă a Ungariei.....	Error! Bookmark not defined.
2.5. Structurile statului/instituțiile, cu accent pe rolul acestora în politica externă	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	
2.6. Partidul Comunist	Error! Bookmark not defined.
2.6.1. Partidul Muncitoresc Român (PMR)	Error! Bookmark not defined.
2.6.2. Partidul Muncitoresc Socialist Ungar (PMSU).....	Error! Bookmark not defined.
2.7. Ideologie.....	Error! Bookmark not defined.
2.8. Factorii principali de decizie, miniștrii de externe și ambasadorii din cele două țări, reprezentanții minorității maghiare din România	Error! Bookmark not defined.
2.9. Relațiile politice româno-ungare în perioada 1956-1965	Error! Bookmark not defined.
2.9.1. Relațiile româno-ungare în anul 1956.....	Error! Bookmark not defined.
2.9.2. Anul 1957.....	Error! Bookmark not defined.
2.9.3. Anul 1958.....	Error! Bookmark not defined.
2.9.4. Anul 1959.....	Error! Bookmark not defined.
2.9.5. Anul 1960.....	Error! Bookmark not defined.
2.9.6. Anul 1961.....	Error! Bookmark not defined.
2.9.7. Anul 1962.....	Error! Bookmark not defined.
2.9.8. Anul 1963.....	Error! Bookmark not defined.
2.9.9. Anul 1964.....	Error! Bookmark not defined.
2.9.0 Anul 1965.....	Error! Bookmark not defined.
3. Situația minorității ilor înrudite și raportarea României și Ungariei la aceasta (1956-1965) ..	Error! Bookmark not defined.
Bookmark not defined.	

3.1. Reglementări în domeniul protecției minorităților naționale	Error! Bookmark not defined.
3.1.1. Regim internațional.....	Error! Bookmark not defined.
3.1.2. Tratatul de pace de la Paris, februarie 1947	Error! Bookmark not defined.
3.1.3. Cadrul bilateral.....	Error! Bookmark not defined.
3.2. Legislația internă a Ungariei privind minoritățile naționale	Error! Bookmark not defined.
3.2.1. Minoritatea română din Ungaria	Error! Bookmark not defined.
3.3. Legislație internă românească.....	Error! Bookmark not defined.
3.3.1. Minoritatea maghiară între anii 1956-1965 din perspectiva relațiilor dintre R.P. România și R.P. Ungară.....	Error! Bookmark not defined.
4. Relațiile educaționale româno-ungare. 1956-1965	Error! Bookmark not defined.
4.1. Situația învățământului în limba maghiară în România regimului lui Gh. Gh. Dej	Error! Bookmark not defined.
4.2. Cazul unificării Universităților „Victor Babeș” și „János Bolyai”	Error! Bookmark not defined.
5. Concluzii	Error! Bookmark not defined. 39
Bibliografie	Error! Bookmark not defined. 4